

Äntligen dags för sanering i Fagervik

Tisdag 5 februari blir det informationsmöte med bland andra Ewa Lindstrand, kommunstyrelsens ordförande. Se inbjudan nedan.
Foto: Kalle Åkesson

Nu drar arbetet med att sanera fabriksområdet i Fagervik igång på allvar. Under våren rivs de byggnader som står kvar och nästa år är det dags att börja sanera marken. Staten står för det mesta av kostnaderna, som totalt är cirka 120 miljoner kronor.

När allt är klart ska det gå att vistas på Fagerviks före detta industriområde utan att riskera hälsan.

– Exakt vad som ska hända med området i framtiden vet vi inte än, men det fina läget vid havet ger ju stora möjligheter, säger Stefan Grundström, ombud för Timrå kommun i projektet. Parallellt med saneringsarbetet görs en ny

detaljplan och där är området kategoriserat som park- och friluftsområde. Det blir alltså varken bostäder eller verksamheter. Det beror på att det kommer att finnas kvar en del föroreningar nere i marken även efter saneringen.

– Att få det helt giftfritt är nästan omöjligt eller i alla fall väldigt kostsamt, säger Stefan Grundström.

Fortsättning sid 2

INFORMATIONSMÖTE

Alla hälsas hjärtligt välkomna till ett informationsmöte om Miljösanering Fagervik. Vi berättar om projektets omfattning, ekonomi och plan. Därefter blir det fika och frågestund.

Medverkande: Ewa Lindstrand, kommunstyrelsens ordförande, Stefan Grundström, kommunens ombud och Jan Olofsson, projektledare, Swepro

Tid: Tisdag 5 februari, kl 19.00-20.30

Plats: Fullmäktigesalen, Kommunhuset, Timrå, Köpmangatan 14

NR 1 2008

Fabrikshusen rivs först

I februari börjar rivningarna av de byggnader som fortfarande finns kvar i Fagervik. Först ut är det förfallna klorblekeriet (nedan).

Läs mer på sid 4

På Svanö är det sanerat och klart

En stenlabyrint och en trädplantering. Det blev resultatet när det förra fabriksområdet på Svanö i Ångermanälven sanerades. Även där var det kisaskan som var det stora problemet.

Läs mer på sid 3

Stefan är ombud för kommunen

Stefan Grundström är Timrå kommuns ombud i saneringsprojektet. Han jobbar till vardags med naturvård på Timrå kommun.

Läs mer på sid 4

NÄSTA
NUMMER
KOMMER
I SEP

Aktuell information om projektet finns alltid på www.timra.se under Miljösanering Fagervik

● 5/2 INFORMATIONSMÖTE

● FEB RIVNINGSTART

Flygbild över Fagervik. Årtal okänt.
Foto: AB Flygtrafik, © Länsmuseum Västernorrland.

Sulfitmassafabriken i full drift 1936.
Foto: Viktor Lundgren, © Länsmuseum Västernorrland.

FAGERVIKS HISTORIA

1881 anlades en ångsåg i Fagervik

1910-1912 byggde Wifstavarv AB en sulfitmassafabrik som då var Sveriges största

1916 byggdes en kisugn

1951-1952 ersattes kisugnen av en ny med tillhörande syratorn

1959 kompletterades fabriken med ett klorblekeri

1966 uppgick Wifstavarv i SCA-koncernen

1967 upphörde massproduktionen i Fagervik

1974 upphörde även klorblekningen och SCA lämnade området

1974-1997 bedrevs andra industri- verksamheter på området, bland annat tillverkning av polyesterrör och behandling av oljeavfall

1978 köpte Timrå kommun fastigheterna

1981 revs de flesta av fabriksbyggnaderna

1995-1997 genomfördes en första etapp av miljösaneringen. Fotbollsfältet skapades genom att de gamla sedimenteringsbassängerna, massmagasinet och fabriksplanen täcktes över

2002-2004 gjordes en huvudstudie av föroreningarna i hela området

2007 påbörjades arbetet med projektet Miljösanering - Fagervik

Området ska bli ofarligt och attraktivt

Fortsättning från sid 1

Målet är att nå så kallade "acceptabla resthalter" och därmed nå kriterierna för vad som kallas "mindre känslig markanvändning".

Det betyder att marken är helt ofarlig att vistas på, men olämplig att odla eller gräva i. – Av det skälet blir inga byggnader tillåtna, förutom tillfälliga baracker, säger Stefan Grundström.

Själva marksaneringen kan ske på två sätt. På de mest förorenade ytorna schaktas den giftiga marken bort och ersätts med nya jordmassor. På mindre förorenade områden kan det räcka med att täcka över med ren jord. I stort sett hela det 30 hektar stora området kommer alltså att få ett nytt ytskikt.

Det stora miljöproblemet i Fagervik, är kisaska, en restprodukt från massatillverkningen som innehåller bland annat arsenik, kadmium och bly (*se fakta på sid 3*).

– Den innehåller nästan alla metaller i det periodiska systemet, säger Stefan Grundström.

Eftersom den giftiga kisaskan var dyr att transportera iväg och dessutom fungerar bra som fyllnadsmaterial så användes den för att förvandla hav till land och för att plana ut ojämna ytor.

– Det här skedde före miljölagstiftningens tid. Varken SCA eller någon annan har alltså gjort något olagligt, poängterar Stefan Grundström.

De förorenade massorna kan fraktas iväg till någon av de godkända deponier för kisaska som finns, en i Uppland och en i Väster-

botten. Alternativt kan projektet skapa en intern deponi någonstans på området. Men då måste det göras en ansökan som sedan ska godkännas.

– Det är för- och nackdelar med båda alternativen. Vi får se var vi hamnar, säger Stefan Grundström.

Själva marksaneringen kommer inte igång förrän nästa år. Än återstår planering och projektering och allra först ska de återstående byggnaderna rivas.

– De fallfärdiga husen har nästan varit det farligaste på området de senaste åren, säger Stefan Grundström.

Hur länge det sedan dröjer innan allt är klart går inte att säga.

– Erfarenheten säger att det brukar dyka upp nya saker under resans gång. Jag räknar med att vi håller på hela 2010 också, säger Stefan Grundström.

Miljösanering - Fagervik syftar till att sanera marken i Fagerviks industriområde. Målet är att området ska bli tillgängligt för allmänheten och att människor ska kunna vistas där utan hälsorisker.

Huvudman: Timrå kommun, **Projektledning:** Swepro Project Management AB, **Finansiering:** Naturvårdsverket (via Länsstyrelsen Västernorrland), 95 procent och Timrå kommun, 5 procent.

Budget 2007-2008: 20 Mkr. **Beräknad budget 2009-2010:** 100 Mkr

Svanö fick labyrint och fin trädplantering

En stenlabyrint för fest och utflykter har skapats på det sanerade området.

Foto: Gösta Johansson

När fabriksområdet på Svanö utanför Kramfors sanerades förra året fick öborna vara med och tycka till om vad som skulle hända efter saneringen. Det resulterade bland annat i en stenlabyrint och en trädplantering med ek, alm, lind och andra ädla lövträd.

På Svanö fanns, precis som i Fagervik, en sulfidfabrik som lades ned på 1960-talet. Två områden var förorenade med kisaska och sanerades under 2007. För Svanöborna var utgångspunkten hela tiden att det måste bli något nytt på de sanerade områdena.

– Annars skulle de bara slya igen, säger Gösta Johansson, en av många engagerade öbor. Idén att skapa en stenlabyrint kom från Eva Nordangård, en annan öbo, som tidigare tagit initiativ till en liknande labyrint i Härnösand. Bredvid labyrinten finns en eldstad och platsen används nu för till exempel fester och dop.

– Vid vintersolståndet hade vi midvinterfest där för att fira ljusets återkomst, berättar Gösta Johansson.

Planteringen med ädla lövträd faller tillbaka på en tradition från sågverkstiden. Många sågverksägare förde in träd som ek, lind, alm, asp och lärk. På Svanö är det också ett gynnsamt klimat för dessa arter.

Slutligen har ett före detta magasin för kisaska uppe på en bergstopp blivit en fin utsiktsplats, omgärdad av staket. I området ska också sättas upp informationsskyltar med foton från fabriksepoken.

Staffan Östman, som var Kramfors kommuns ombud, lovordar samarbetet med öborna.

– De har varit intresserade och engagerade hela tiden.

Själva saneringsarbetet gick i stort sett bra, förutom att mycket regn under hösten 2007 försenade projektet något. Mängden förorenad jord blev också större än beräknat, 19 000 ton i stället för 12 000 ton.

– Trots det lyckades vi hålla budgeten på 34 miljoner kronor, säger Staffan Östman.

Kisaskan är finkornig och röd-brun eller röd-lila.

Kisaskan är boven i dramat

Kisaska är en restprodukt från sulfidmassatillverkningen och innehåller en mängd metaller, främst järn men också arsenik, bly, kadmium, koppar och zink. Askkan är finkornig, mer som sand än aska, och skiftar från röd-brunt till röd-lila.

I Fagervik, liksom vid många andra massafabriker, har askkan använts som fyllnadsmaterial eller helt enkelt deponerats någonstans på fabriksområdet. I Fagervik är det förorenade området ovanligt stort, cirka 30 hektar, och mätningarna visar också på ovanligt höga halter av arsenik. Det är anledningen till att miljösaneringen i Fagervik har prioriterats av de naturvårdande myndigheterna.

Kisaska innehåller bland annat:

Arsenik - en mycket giftig halvmetall som använts som "mordvapen" i många deckare

Kadmium - en tungmetall som i höga halter är giftig för alla former av liv

Bly - en metall som lätt lagras i människokroppen och ger upphov till skador

Koppar - en metall som visserligen är livsnödvändig, men som vid förhöjda halter kan ge skadliga effekter

Vad tycker du om att fabriksområdet saneras?

– Det är kanonbra. Jag har väntat länge på det. Jag går här varje dag med hundarna, ibland flera gånger om dagen. Bara att husen rivs är jättebra.

Yvonne Kangas Flodin
med Lisa och Lukas

– Äntligen! Jag har bott här sedan 1970 och vi har hört mycket under åren, men det har aldrig hänt något. Fast jag tycker det är synd att Smedjan ska rivs. Det är ett fint litet hus.

Bertil Graeve, på väg ned till sin båt

– Det låter bra. Som det är nu är det ju en farlig lekplats för barnen. När det är klart kan det tvärtom bli en bra lekplats.

Anneli Jonasson, lokalvårdare på Fagervikskolan

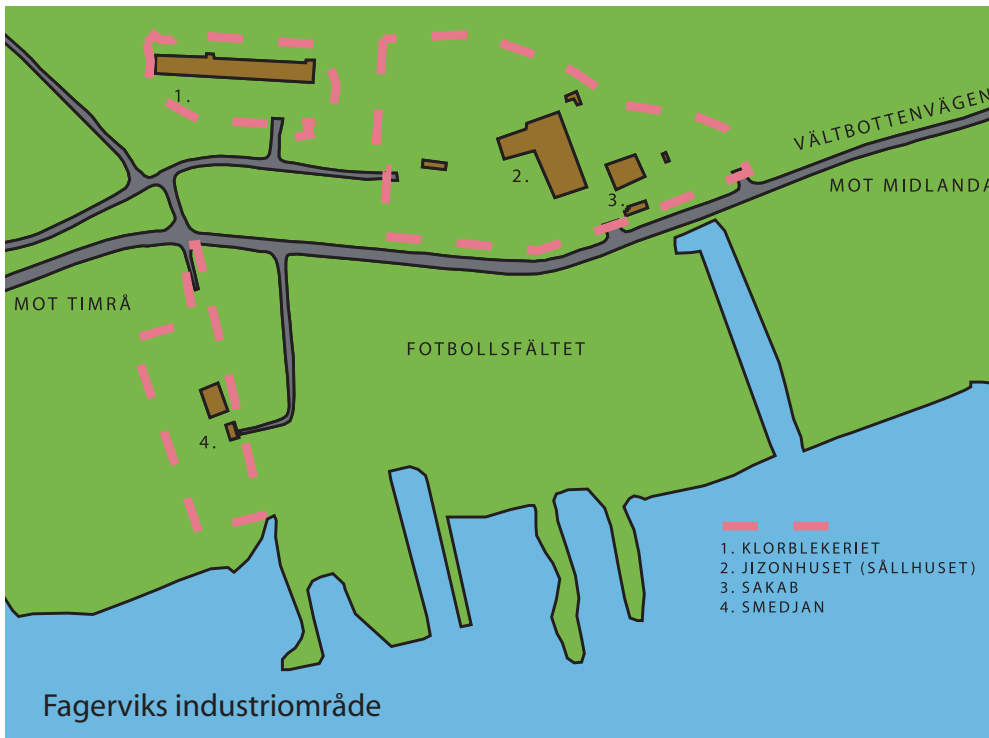
Ansvarig utgivare:

Stefan Grundström
 Timrå kommun, 060 – 16 33 72
 stefan.grundstrom@timra.se

Produktion: www.alltid.net

Tryck: Tryckeribolaget

Utdelning: SDR

Klorblekeriet rivs först

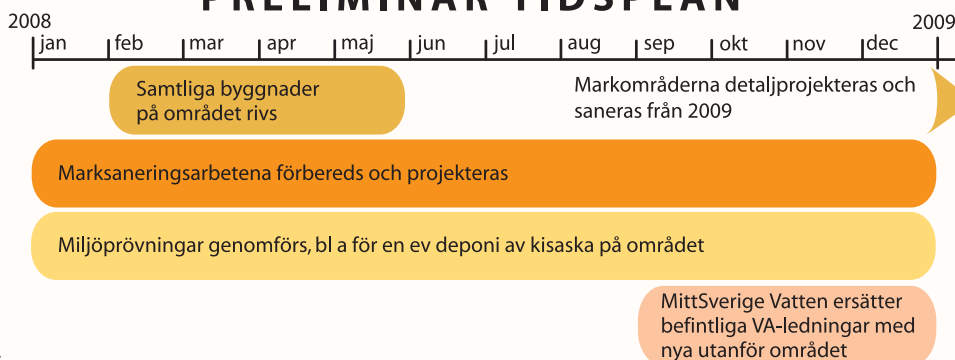
I februari beräknas arbetet med att riva de återstående byggnaderna komma igång. Först ut är Klorblekeriet, som är rejält förfallet och farligt att vistas i närheten av. Efter en överenskommelse med Länsstyrelsen är det SCA som ansvarar för arbetet, både ekonomiskt och i praktiken.

Därefter ska även det så kallade Jizonhuset, Smedjan och SAKAB-huset jämnas med marken. Här är det projektet som ansvarar för projektering och upphandling, men ekonomiskt står SAKAB för rivningen av SAKAB-huset. Samtliga rivningsarbeten beräknas vara klara i maj.

Klorblekeriet har hunnit förfalla rejält sedan verksamheten upphörde 1974.

PRELIMINÄR TIDSPLAN

Stefan ansvarar för projektet

Stefan Grundström är den som representerar Timrå kommun i arbetet med Miljösanering – Fagervik. Han är biolog och har arbetat i 16 år med kommunens naturvård, till exempel kalkning, fiskevård och med kommunens naturreservat. 2002-2004 var han med i den arbetsgrupp som gjorde en förundersökning av industriområdet i Fagervik. När projektet drog igång tre år senare blev han kommunens ombud. – Min uppgift är att bevaka kommunens intressen och fungera som en länk mellan kommunens politiker och tjänstemän, andra myndigheter, projektledningen och entreprenörerna. Projektet är en del av länsstyrelsens regionala program för förorenade områden. Länsstyrelsen ansvarar för prioritering och fördelning av de statliga anslagen. Arbetet drivs av en arbetsgrupp bestående av Stefan, länsstyrelsen och Swepro Project Management. Stefan är den som svarar på frågor och tar emot synpunkter från allmänheten.

Du når Stefan Grundström på 060 – 16 33 72 eller stefan.grundstrom@timra.se

Du kan också lämna synpunkter på www.timra.se under Miljösanering Fagervik. Där hittar du också aktuell information om projektet.